Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dąbrowa Biskupia na lata 2026-2030+

Opracowanie: 2026 r.

Spis treści

Streszczenie:.....3
1. Diagnoza sytuacji społecznej na terenie gminy Dąbrowa Biskupia.....4
2. Analiza SWOT: 14
3. Cele i zadania na lata 2026-2030+: 15
4. Zgodność z innymi dokumentami strategicznymi:.....20
5. System zarządzania i wskaźniki monitorowania Strategii:.....21

Streszczenie:

Niniejsza Strategia wyznacza kierunki i sposoby działań Gminy Dąbrowa Biskupia oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Biskupiej w sferze społecznej na lata 2026-2030+. Potrzeba jej stworzenia wynika z obowiązku ustawowego (art. 16b ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej) oraz faktu, że dotychczasowy dokument w tym zakresie stracił moc („Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Dąbrowa Biskupia na lata 2016-2025" przyjęta uchwałą Rady Gminy nr XX/130/2016 z dnia 27.10.2016 r., zaktualizowana w 2021 roku).

Nowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2026-2030+ koncentruje się na zapewnieniu możliwie szerokiego wachlarza usług społecznych, które są niezbędne do aktywizacji i włączenia społecznego mieszkańców. Kluczową rolę w opracowaniu i wdrażaniu Strategii pełni GOPS, który koordynuje pomoc kierowaną do potrzebujących. Poza licznymi zadaniami ustawowymi (jak wypłata zasiłków, zapomóg, wspieranie pieczy zastępczej czy osób z niepełnosprawnościami), pracownicy Ośrodka wskazali także obszary, które będą kluczowe w perspektywie najbliższych kilku lat.

Dlatego też Strategia uwzględnia w sposób szczególny dwa powiązane ze sobą zjawiska: zmniejszającą się dzietność i postępujące starzenie się społeczności gminy. Z jednej strony konieczne jest przeciwdziałanie wyludnianiu się gminy (poprzez rozbudowę oferty kierowanej do rodzin i zapewnianie dogodnych warunków do wychowania tutaj potomstwa), z drugiej zaś – poszerzenie oferty wsparcia dla osób w podeszłym wieku, którzy zmagają się ze specyficznymi problemami (np. samotnością).

Strategia wskazuje cel strategiczny, cztery cele operacyjne oraz to, w jaki sposób będą one realizowane w najbliższych latach. Dodatkowo, przy każdym celu wskazane zostały potencjalne źródła finansowania zadań (w szczególności środki zewnętrzne, które stanowią istotne uzupełnienie bardzo ograniczonego budżetu Gminy Dąbrowa Biskupia).

1. Diagnoza sytuacji społecznej na terenie gminy Dąbrowa Biskupia

Gmina Dąbrowa Biskupia jest niewielką gminą wiejską, o typowo rolniczym charakterze, położoną we wschodniej części powiatu inowrocławskiego. Na jej terenie nie ma większych przedsiębiorstw, a wielu mieszkańców prowadzi gospodarstwa rolne.

Grafika 1. Mapa województwa kujawsko-pomorskiego.

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy; Rocznik Statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego 2009, Bydgoszcz 2009.

Gmina jest co prawda korzystnie położona (w trójkącie Inowrocław-Toruń-Włocławek), ale brakuje tu dostępu do ważnych korytarzy transportowych. Gmina nie ma bezpośredniego dostępu do kolei, omijają ją też wszelkie drogi krajowe i drogi szybkiego ruchu. Stanowi to poważne wyzwanie, wpływające negatywnie na całą sytuację społeczno-gospodarczą gminy.

Gmina Dąbrowa Biskupia od lat zmaga się z niekorzystną sytuacją społeczną swoich mieszkańców. Większość analizowanych wskaźników potwierdza, że obszar gminy stanowi teren o dużej koncentracji złożonych problemów społecznych, których intensywność jest wyraźnie wyższa niż średnio w powiecie inowrocławskim i województwie kujawsko-pomorskim.

Wskazuje na to przede wszystkim szeroki zasięg korzystania przez mieszkańców gminy z różnych form wsparcia w ramach pomocy społecznej. Od lat jest on wyższy na terenie gminy Dąbrowa Biskupia niż średnio w powiecie inowrocławskim czy województwie kujawsko-pomorskim.

Tabela 1. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2020-2024.

Obszar	Zasięg korzystania z pomocy społecznej %					Zmiana w latach 2020-2024
	2020	2021	2022	2023	2024	
woj. kujawsko-pomorskie	6,0	5,6	5,2	4,9	4,6	**-1,4**
powiat inowrocławski	6,4	6,0	5,6	5,4	5,1	**-1,3**
gmina Dąbrowa Biskupia	7,6	6,4	6,8	6,3	6,3	**-1,3**

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Dane w tabeli powyżej wyraźnie pokazują, że na terenie gminy Dąbrowa Biskupia zasięg korzystania z pomocy społecznej zmniejszył się w ostatnich latach. Jednak jest on o prawie połowę wyższy niż w województwie, a średnia powiatowa jest przekroczona o ok. 20%. Oznacza to, że nadal konieczne jest kierowanie szczególnego wsparcia za pośrednictwem GOPS.

Drugim poważnym wyzwaniem są postępujące niekorzystne zmiany demograficzne w strukturze ludności. Liczba osób zamieszkujących teren gminy systematycznie się zmniejsza. Wpływa na to równocześnie ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji. Spadek łącznej liczby mieszkańców oznacza wyższe koszty jednostkowe

zapewniania dostępu do usług społecznych w kolejnych latach. Dodatkowo, może świadczyć o niewielkiej atrakcyjności gminy dla osób planujących przeprowadzkę (np. z miasta Inowrocław na okoliczne obszary wiejskie).

Tabela 2. Liczba mieszkańców gminy w latach 2020-2025.

Obszar	Liczba ludności gminy						Zmiana w latach 2020-2025
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	
gmina Dąbrowa Biskupia	4 992	4 936	4 949	4 903	4 909	4 840	**- 152**

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Poza postępującą depopulacją największym wyzwaniem demograficznym jest starzenie się lokalnej społeczności. W 2020 r. przeciętny mieszkaniec powiatu inowrocławskiego miał 43,2 lata, a w 2025 r. – już 45,7 lat.

W ostatnich latach wyraźnie zmniejszył się udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzież), za to dynamicznie wzrósł odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (seniorów). Stanowi to poważne wyzwanie dla lokalnego systemu pomocy społecznej i samorządu gminnego. Spadająca liczba urodzeń oznacza zmniejszenie liczebności oddziałów żłobkowych, przedszkolnych i szkolnych, a w niektórych przypadkach może prowadzić do likwidacji części placówek edukacyjnych. Przy mniejszej liczbie uczniów rosnąć będą koszty utrzymania szkół i przedszkoli, co może być szczególnie uciążliwe dla niewielkich gmin, borykających się z problemami finansowymi.

Tabela 3. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2020-2024.

Obszar	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym %					Zmiana w latach 2020-2024
	2020	2021	2022	2023	2024	
woj. kujawsko-pomorskie	18,4	18,4	18,3	18,1	17,8	**-0,6**
powiat inowrocławski	17,2	17,3	17,2	17,0	16,6	**-0,6**
gmina Dąbrowa Biskupia	20,0	19,9	19,8	19,2	18,5	**-1,5**

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Drugim obliczem tych zmian demograficznych jest wzrost liczebności najstarszych mieszkańców, którzy mierzą się z dodatkowymi wyzwaniami zdrowotnymi oraz samotnością i izolacją społeczną. Przygotowanie atrakcyjnej oferty dla seniorów wymaga wsparcia ich aktywności i zdolności do samoorganizacji, w formie klubów, uniwersytetów trzeciego wieku czy grup artystycznych (np. teatr starszego aktora).

Tabela 4. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2020-2024.

Obszar	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym %					Zmiana w latach 2020-2024
	2020	2021	2022	2023	2024	
woj. kujawsko-pomorskie	22,3	22,6	23,1	23,6	24,1	**+1,8**
powiat inowrocławski	23,1	23,5	24,1	24,8	25,5	**+2,4**
gmina Dąbrowa Biskupia	20,3	20,9	21,2	21,7	22,4	**+2,1**

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Najstarsi mieszkańcy mogą korzystać z coraz bardziej rozbudowanej oferty zajęć aktywizacyjno-integracyjnych. W Stanominie działa od kilku lat klub seniora „Centrum Aktywności Seniora", który bierze udział w wykładach, warsztatach, wyjazdach i zapewnia wspólne spędzanie czasu z rówieśnikami. W 2025 r. działał także dodatkowy klub seniora, prowadzony przez Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju „Razem", finansowany ze środków LGD Czarnoziem na Soli. W kolejnych latach może pojawić się konieczność uruchomienia kolejnych takich punktów wsparcia i poszerzenia oferty o dzienny dom pobytu.

Do najstarszych mieszkańców kierowane są także usługi opiekuńcze (świadczone przez opiekuna medycznego) i możliwość uzyskania tzw. „opaski życia" (w ramach projektu Kujawsko-Pomorska Teleopieka), a dla ich rodzin - wsparcie w ramach Programu „Opieka wytchnieniowa".

Jednoczesne zmniejszanie się liczebności najmłodszych i wzrost liczby seniorów doprowadzają do dynamicznego wzrostu wskaźników obciążenia demograficznego. Podstawowy z nich – współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi – wzrósł w latach 2020-2024 o około 5 punktów procentowych w skali województwa, powiatu i gminy.

Tabela 5. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w latach 2020-2024.

Obszar	Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi					Zmiana w latach 2020-2024
	2020	2021	2022	2023	2024	
woj. kujawsko-pomorskie	27,9	28,9	30,0	31,1	32,2	**+4,3**
powiat inowrocławski	28,5	29,5	30,7	32,2	33,5	**+5,0**
gmina Dąbrowa Biskupia	25,4	26,2	27,1	28,1	29,2	**+3,8**

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Prognozowany wzrost odsetka seniorów w najbliższych latach ma być tak duży, że gmina Dąbrowa Biskupia została uznana za skrajnie zagrożoną procesem starzenia się ludności na tle całego województwa kujawsko-pomorskiego.

Dodatkowym problemem, specyficznym dla gminy Dąbrowa Biskupia, jest duże zagrożenie wykluczeniem transportowym, szczególnie wśród najstarszych mieszkańców. Osoby starsze, które nie posiadają własnego samochodu albo uprawnień do jego prowadzenia, mają bardzo ograniczony dostęp do oferty kulturalnej i społecznej. Przemawia to za wsparciem rozwoju systemu transportu publicznego i/lub organizowaniem dedykowanych przewozów dla seniorów w potrzebie.

Wzrost liczebności najstarszych mieszkańców stawia też nowe wyzwania przez systemem ochrony zdrowia. W najbliższych latach wzrośnie zapotrzebowanie na dostęp do geriatrów, kardiologów, urologów czy neurologów, ale także np. ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, działającej możliwie blisko miejsca zamieszkania. Część seniorów potrzebować będzie także wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w formie usług opiekuńczych, mieszkań wspomaganych, dziennych domów pobytu albo placówek zapewniających całodobową opiekę (domy pomocy społecznej lub ośrodki prowadzone przez podmioty prywatne).

Poza trudną sytuacją demograficzną, gmina Dąbrowa Biskupia zmaga się też z problemami gospodarczymi. Działa tutaj stosunkowo niewielu przedsiębiorców, co utrudnia dostęp do miejsc pracy i negatywnie wpływa na zarobki mieszkańców. Wyraźnie to widać, gdy analizie poddamy odsetek osób bezrobotnych w gminie Dąbrowa Biskupia w porównaniu do sąsiednich obszarów.

Tabela 6. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2020-2024.

Obszar	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym %					Zmiana w latach 2020-2024
	2020	2021	2022	2023	2024	
woj. kujawsko-pomorskie	6,1	5,2	4,8	4,7	4,8	**-1,3**
powiat inowrocławski	8,2	7,6	6,5	6,7	6,8	**-1,4**
gmina Dąbrowa Biskupia	8,4	8,1	7,7	7,7	7,6	**-1,8**

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Mimo spadku udziału osób bezrobotnych w ostatnich latach, sytuacja w gminie Dabrowa Biskupia jest wyraźnie gorsza niż w powiecie inowrocławskim i województwie kujawsko-pomorskim. Podobnie, jak w poprzednich latach, problem bezrobocia mocniej uderza w kobiety, niż mężczyzn. Bez pracy w gminie pozostawało w 2024 r. 6,7% mężczyzn w wieku produkcyjnym (w powiecie – 6,7%, w województwie – 4,5%) i aż 9,6% kobiet (w powiecie – 8,8%, w województwie – 5,6%).

Mniejsza liczba lokalnych ofert pracy i wysokie bezrobocie zwiększają zagrożenie ubóstwem wśród mieszkańców gminy. Dobrze obrazuje to mediana wynagrodzeń, która jest wyraźnie niższa niż w powiecie inowrocławskim. Niewielkie zarobki pogarszają jakość życia mieszkańców i zwiększają zapotrzebowanie na wsparcie w ramach pomocy społecznej (zasiłki, dopłaty itp.).

Tabela 7. Mediana wynagrodzeń brutto w miesiącu styczniu w latach 2024-2026.

Obszar	Mediana wynagrodzeń brutto			Zmiana w latach 2024-2026
	2024	2025	2026	
woj. kujawsko-pomorskie	5 593,50	6 494,87	7 033,99	**+1 440,49**
powiat inowrocławski	5 431,42	6 396,35	6 877,31	**+1 445,89**
gmina Dąbrowa Biskupia	4 925,00	5 725,28	6 182,40	**+1 257,40**

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Szczególnie niepokoi fakt, że wynagrodzenia na terenie gminy Dabrowa Biskupia rosną wyraźnie wolniej, niż w powiecie i województwie. W kolejnych latach dysproporcje rozwojowe w tym zakresie mogą się więc jeszcze zwiększyć.

Trudności finansowe dorosłych mają także przełożenie na szanse edukacyjne i rozwojowe dzieci wychowujących się w takich rodzinach. W przypadku niskich dochodów rodzice mogą ubiegać się o zasiłek rodzinny. Im więcej dzieci jest nim objętych, tym większe zagrożenie ubóstwem w całej społeczności. Niestety, dane dla gminy Dąbrowa Biskupia i w tym przypadku nie napawają optymizmem.

Tabela 8. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w latach 2020-2024.

Obszar	Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku					Zmiana w latach 2020-2024
	2020	2021	2022	2023	2024	
woj. kujawsko-pomorskie	26,5	23,1	19,9	17,0	13,7	**-12,8**
powiat inowrocławski	27,9	24,8	21,8	18,2	15,2	**-12,7**
gmina Dąbrowa Biskupia	39,7	33,2	29,0	25,9	21,2	**-18,5**

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Należy tu wyraźnie zastrzec, że kwota dochodu uprawniająca do pobierania zasiłku rodzinnego nie była waloryzowana od ponad dekady. Przez to dane mogą wyglądać znacznie lepiej niż w rzeczywistości, gdyby uwzględniona została spadająca wartość pieniądza w czasie (inflacja).

Dodatkowym problemem w przypadku dzieci i młodzieży są nie tylko niewielki przychody rodziców, ale także zaległości alimentacyjne. Często dziecko pozbawione jest zasądzonego wparcia finansowego, a długi alimentacyjne osiągają niebotyczne rozmiary. Problem ten występuje także w gminie Dąbrowa Biskupia (choć w mniejszym natężeniu niż średnio w okolicy).

Tabela 9. Liczba świadczeniobiorców funduszu alimentacyjnego na 10000 ludności w latach 2022-2024.

Obszar	Liczba świadczeniobiorców funduszu alimentacyjnego na 10000 ludności			Zmiana w latach 2022-2024
	2022	2023	2024	
woj. kujawsko-pomorskie	69,49	63,50	60,05	**-9,44**
powiat inowrocławski	78,65	72,33	70,51	**-8,14**
gmina Dąbrowa Biskupia	70,21	64,64	62,78	**-7,43**

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

To gminy i ośrodki pomocy społecznej zostały zobowiązane do dochodzenia należności za niezapłacone alimenty. Niestety, takie postępowania egzekucyjne są często nieskuteczne, a windykacja trwa przez kilka-kilkadziesiąt lat (o ile w ogóle jest możliwa).

Poza zajęciami w przedszkolu i szkołach wsparcie dzieci i młodzieży na terenie gminy prowadzone jest także w świetlicach. Gmina Dąbrowa Biskupia rozważa też stworzenie żłobka lub klubu malucha.

Kolejną grupa mieszkańców wymagających szczególnego wsparcia w systemie pomocy społecznej są osoby z niepełnosprawnościami. Tutejszy GOPS oferuje im dedykowane formy wsparcia (finansowego i rzeczowego), a także wspiera reintegrację społeczno-zawodową takich osób. Ważnym wsparciem dla osób z niepełnosprawnościami jest też Środowiskowy Dom Samopomocy w Wonorzu.

ŚDS powstał w 2017 roku i zapewnia zajęcia dla 25-27 osób. Sam budynek wymaga jednak remontów i modernizacji. W najbliższych latach planowana jest m.in. instalacja fotowoltaiczna, która obniży koszty jego funkcjonowania w kolejnych latach. Konieczna jest też bieżąca wymiana wyposażenia, aby zachować standard świadczonych usług.

Znacznym wsparciem w działaniach aktywizujących mieszkańców są także lokalne organizacje pozarządowe. Na terenie gminy działa 19 podmiotów wpisanych do KRS oraz 9 Kół Gospodyń Wiejskich (wg. danych Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich).

Tabela 10. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10000 mieszkańców w latach 2020-2024.

Obszar	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10000 mieszkańców					Zmiana w latach 2020-2024
	2020	2021	2022	2023	2024	
woj. kujawsko-pomorskie	36	37	39	42	44	**+8**
powiat inowrocławski	30	31	31	34	36	**+6**
gmina Dąbrowa Biskupia	36	36	38	39	41	**+5**

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Szczególne znaczenie z punktu widzenia celów Strategii ma działalność Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju „Razem”, prowadzącego m.in. klub seniora, finansowany ze środków LGD Czarnoziem na Soli.

Duża liczba organizacji pozarządowych (wyższa niż średnio w powiecie) stanowi istotny zasób w kontekście włączenia społecznego mieszkańców. Tutejsze stowarzyszenia, OSP i KGW prowadzą liczne inicjatywy, organizują rozmaite wydarzenia i spotkania sąsiedzkie, kultywują lokalne tradycje oraz zwyczaje. Mogą być też ważnym partnerem w działaniach podejmowanych przez GOPS (np. organizując zajęcia w formule klubów seniora).

GOPS w Dąbrowie Biskupiej realizuje szereg szczegółowych programów tematycznych oraz stara się prowadzić dodatkowe projekty dla mieszkańców, finansowane ze środków zewnętrznych. Mogą one być realizowane bezpośrednio przez GOPS albo w partnerstwie z innymi podmiotami.

Wśród programów opracowanych przez GOPS w Dąbrowie Biskupiej z myślą o wsparciu konkretnych grup mieszkańców wymienić należy przede wszystkim:

1. „Program wspierania rodziny na lata 2025-2027” (w 2025 r. ze wsparcia asystenta rodziny korzystało 19 rodzin, w tym 54 dzieci),
2. „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy na lata 2024-2027” (w 2025 r. odbyło się 6 spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego).

Wśród dodatkowych inicjatyw wspierających mieszkańców gminy, w których bierze udział GOPS, warto wskazać:

- Program „Posiłek w szkole i w domu”,
- Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2021-2027 (we współpracy z Archidiecezją Gnieźnieńską),
- Program „Kujawsko-Pomorska Teleopieka”,
- Program „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością”,
- Program „Opieka Wytchnieniowa”,
- Programy dedykowane obywatelom Ukrainy.

Największe wyzwania w obszarze pomocy społecznej na lata 2026-2030+ to w opinii przedstawicieli GOPS:

- Niewystarczające środki finansowe na realizację wszystkich potrzebnych zadań w odpowiedniej skali,

- Brak wyszkolonej kadry (przede wszystkim pracowników socjalnych i opiekunów medycznych),
- Rozbudowa oferty kierowanej do seniorów, w związku z dynamicznym wzrostem ich liczby,
- Dostosowanie oferty GOPS do aktualnych wyzwań i kierunków zmian w pomocy społecznej (deinstytucjonalizacja, rozwój usług społecznych w miejscu zamieszkania, cyfryzacja obsługi),
- Wsparcie dobrostanu psychicznego mieszkańców (szczególnie dzieci i młodzieży),
- Przygotowanie do działań w stanach zagrożenia i stanach nadzwyczajnych.

2. Analiza SWOT:

Na podstawie danych z diagnozy sytuacji społecznej, powstała analiza SWOT dla obszaru gminy Dąbrowa Biskupia, wskazująca mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia w dziedzinie pomocy społecznej.

Tabela 11. Analiza SWOT.

Mocne strony	**Słabe strony**
1. Zmniejszający się zasięg korzystania z pomocy społecznej wśród mieszkańców 2. Istniejąca baza do aktywizacji mieszkańców (GOPS, ŚDS, świetlice, szkoły) 3. Liczne organizacje pozarządowe i lokalni liderzy 4. Korzystne położenie blisko Inowrocławia (dostęp do transportu i szerszej oferty społeczno-kulturalnej)	1. Zmniejszająca się od lat liczba mieszkańców gminy 2. Niekorzystne zmiany demograficzne – starzenie się społeczności 3. Skrajnie niski poziom przedsiębiorczości, brak firm i ofert pracy 4. Wysokie bezrobocie (szczególnie wśród kobiet) 5. Niskie wynagrodzenia mieszkańców i zagrożenie ubóstwem 6. Wykluczenie transportowe (w szczególności w przypadku seniorów i osób z niepełnosprawnościami) 7. Uznanie gminy za trwale zagrożoną marginalizacją i szczególnie zagrożoną starzeniem się społeczeństwa 8. Niewystarczające zasoby (kadrowe, instytucjonalne, finansowe) do podejmowania dodatkowych działań na rzecz aktywizacji społecznej mieszkańców 9. Niewystarczająca oferta opieki nad osobami starszymi – kluby, UTW, dzienny dom pobytu, całodobowy ośrodek/DPS
Szanse	**Zagrożenia**
1. Dostępność Funduszy Europejskich i środków krajowych na działania w zakresie włączenia społecznego 2. Rozwój szybkiego Internetu – szeroki dostęp do informacji, edukacji, kultury 3. Napływ nowych mieszkańców 4. Rozwój przedsiębiorczości i poprawa sytuacji ekonomicznej mieszkańców 5. Rozwój mieszkalnictwa społecznego (w tym mieszkania wspomagane, socjalne, komunalne) 6. Zmiana sposobu wykorzystania dostępnych pomieszczeń i budynków na cele społeczne (np. stworzenie klubu seniora, domu dziennego pobytu)	1. Brak wystarczających środków finansowych na pomoc społeczną w obliczu coraz mniejszej liczby mieszkańców gminy i trudnej sytuacji budżetowej 2. Przyspieszenie negatywnych zmian demograficznych 3. Konieczność gotowości do działania w sytuacjach nagłego zagrożenia (np. ewakuacja, zapewnienie schronienia, zabezpieczenie potrzeb mieszkańców w szczególnej sytuacji) 4. Rosnąca cyberprzestępczość

3. Cele i zadania na lata 2026-2030+:

Aby zachować spójność z dokumentami wyższego rzędu, cel strategiczny został określony jako „Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców gminy Dąbrowa Biskupia”. Jego realizacja w latach 2026-2030+ będzie możliwa za pośrednictwem czterech celów operacyjnych:

1. Realizacja zadań zleconych z zakresu pomocy społecznej;
2. Realizacja dodatkowych inicjatyw przyczyniających się do włączenia społecznego mieszkańców;
3. Poprawa stanu infrastruktury służącej włączeniu społecznemu mieszkańców;
4. Poprawa standardu usług świadczonych przez GOPS w Dąbrowie Biskupiej.

Cel operacyjny 1. „Realizacja zadań zleconych z zakresu pomocy społecznej przez GOPS” obejmuje w szczególności wsparcie osób bezrobotnych, niepełnosprawnych, rodzin, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wśród działań objętych tym celem operacyjnym znajdują się:

- Wszelkie czynności administracyjne związane z przyznaniem wsparcia finansowego i niefinansowego klientom Ośrodka, pomoc w wypełnianiu dokumentów,
- Działania na rzecz rodzin i pieczy zastępczej (w tym przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, profilaktyka uzależnień, profilaktyka zdrowotna, promocja dobrych wzorów wychowawczych),
- Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców, w tym osób z niepełnosprawnościami,
- Organizacja czasu wolnego mieszkańców (w szczególności dzieci i młodzieży oraz seniorów),
- Świadczenie usług opiekuńczych i rozwój poradnictwa specjalistycznego,
- Prowadzenie wszechstronnej pracy socjalnej,
- Prowadzenie placówek pomocy społecznej i rozwój ich działalności (w tym Środowiskowego Domu Samopomocy),
- Opracowanie i realizacji tematycznych programów wsparcia np. osób starszych,
- Promocja zdrowego i aktywnego trybu życia.

Cel operacyjny 2. „Realizacja dodatkowych inicjatyw przyczyniających się do włączenia społecznego mieszkańców” obejmuje zadania własne GOPS i inne finansowane ze środków innych niż centralne. W ramach tego celu zaplanowano następujące działania:

- Ubieganie się o zewnętrzne środki finansowe na wsparcie inicjatyw w zakresie włączenia społecznego i ich realizacja,

- Poprawa dostępności usług społecznych poprzez zakup środków transportu dostosowanych do potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnościami (w tym transport door-to-door),
- Rozbudowa oferty spędzania czasu wolnego (w szczególności dla seniorów),
- Wsparcie integracji społecznej poprzez organizację imprez, wydarzeń i spotkań sąsiedzkich,
- Wsparcie dla inicjatyw w zakresie mieszkalnictwa społecznego (mieszkania wspomagane, socjalne, komunalne),
- Zwiększenie dostępności wsparcia i poradnictwa specjalistycznego,
- Wprowadzanie nowych, innowacyjnych form wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- Wsparcie ochrony zdrowia psychicznego (w szczególności wśród dzieci i młodzieży),
- Wsparcie inicjatyw międzypokoleniowych.

Cel operacyjny 3. „Poprawa stanu infrastruktury służącej włączeniu społecznemu mieszkańców" to działania infrastrukturalne, techniczne, tworzące niezbędne zaplecze do świadczenia usług społecznych i socjalnych, w tym:

- Pełniejsze wykorzystanie potencjału świetlic wiejskich i innych obiektów gminnych jako zaplecza do działań społecznych i socjalnych,
- Modernizacja, remont, doposażenie i zagospodarowanie terenu wokół Środowiskowego Domu Samopomocy w Wonorzu,
- Budowa i modernizacja obiektów służących aktywizacji seniorów,
- Tworzenie nowych placówek pomocy społecznej (np. świetlicy socjoterapeutycznej, dziennego domu seniora).

Cel operacyjny 4. „Poprawa standardu usług świadczonych przez GOPS w Dąbrowie Biskupiej" obejmuje działania, które mogą poprawić warunki funkcjonowania GOPS i efektywność wdrażania pozostałych celów operacyjnych. Należą do nich:

- Poprawa zaplecza lokalowego GOPS,
- Budowa nowej siedziby GOPS, z dedykowaną salą do spotkań z klientami (w tym osobami ze szczególnymi potrzebami), gabinetami dla specjalistów (psycholog, rehabilitant), parkingiem i terenem zielonym do terapii sensorycznej,
- Podnoszenie kwalifikacji pracowników GOPS i ŚDS,
- Dostosowanie oferty do aktualnych wymogów i rekomendacji (np. stworzenie Centrum Usług Społecznych),
- Cyfryzacja zasobów i usług GOPS oraz innych instytucji pomocy społecznej,
- Zatrudnianie odpowiedniej liczby pracowników i specjalistów świadczących usługi na terenie gminy,
- Przygotowanie do działań w sytuacjach kryzysowych i zagrożenia,

- Rozwój współpracy z instytucjami (Policja, PCPR, sądy) i organizacjami pozarządowymi.

Głównym źródłem finansowania zadań i celów operacyjnych będą środki gminy Dąbrowa Biskupia (w tym będące w dyspozycji GOPS). W przypadku zadań zleconych - ich finansowanie powinno być w całości pokrywane przez budżet państwa. Wszelkie kosztowne inwestycje (jak budowa nowych obiektów albo uruchamianie form wsparcia generujących znaczne koszty bieżące) wymagać będzie jednak dostępu do środków zewnętrznych (w szczególności Funduszy Europejskich) oraz dobrej sytuacji budżetu gminy.

Szacunkowe ramy finansowe do 2028 roku określa „Strategia Rozwoju Gminy Dąbrowa Biskupia na lata 2021-2028". W latach 2029-2030 planowane jest utrzymanie finansowania zadań z zakresu pomocy społecznej z budżetu gminy na podobnym poziomie. Na dzień sporządzania niniejszej Strategii nie można było jednak oszacować jakie środki będą dostępne z poziomu rządowego czy Funduszy Europejskich (trwa dopiero wstępne ustalanie założeń nowej perspektywy finansowej, która zacznie obowiązywać od 2028 roku).

Tabela 12. Lista celów i zadań na lata 2026-2030+ wraz ze wskazaniem źródeł finansowania:

Cel/zadanie	Planowane finansowanie ze środków (w zł):	
	Gminy Dąbrowa Biskupia/Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej:	**Innych źródeł:**
Cel strategiczny 1. **Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców gminy Dąbrowa Biskupia**	**X**	**X**
Cel operacyjny 1. **Realizacja zadań zleconych z zakresu pomocy społecznej przez GOPS**	**X**	**X**
Zadanie 1: Bieżące funkcjonowanie lokalnego systemu pomocy społecznej i realizacja zadań zleconych administracji centralnej (w tym przyznawanie i wypłata zasiłków, zapomóg, świadczeń)	X	X budżet państwa, PFRON
Cel operacyjny 2. **Realizacja dodatkowych inicjatyw przyczyniających się do włączenia społecznego mieszkańców**	**X**	**X**
Zadanie 2: Realizacja programów wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami)	X	X Fundusze Europejskie, budżet państwa, PFRON, środki prywatne
Zadanie 3: Rozwój usług społecznych (w tym specjalistycznych) i poprawa ich dostępności	X	X Fundusze Europejskie, budżet państwa, PFRON, środki prywatne
Zadanie 4: Edukacja, aktywizacja i integracja mieszkańców	X	X Fundusze Europejskie, budżet państwa, PFRON, środki prywatne

Cel operacyjny 3. **Poprawa stanu infrastruktury służącej włączeniu społecznemu mieszkańców**	**X**	**X**
Zadanie 5: Rozbudowa lokalnego systemu pomocy społecznej (tworzenie nowych placówek)	X	X Fundusze Europejskie, budżet państwa, PFRON, środki prywatne
Zadanie 6: Remonty i doposażenie instytucji pomocy społecznej	X	X Fundusze Europejskie, budżet państwa, PFRON
Zadanie 7: Poprawa stanu komunalnej infrastruktury mieszkaniowej	X	X Fundusze Europejskie, budżet państwa, PFRON
Zadanie 8: Poprawa dostępności budynków, obiektów i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami	X	X Fundusze Europejskie, budżet państwa, PFRON
Cel operacyjny 4. **Poprawa standardu usług świadczonych przez GOPS w Dąbrowie Biskupiej**	**X**	**X**
Zadanie 9: Poprawa warunków lokalowych GOPS	X	X Fundusze Europejskie, budżet państwa, PFRON
Zadanie 10: Podnoszenie kwalifikacji pracowników pomocy społecznej	X	X Fundusze Europejskie, budżet państwa
Zadanie 11: Cyfryzacja zasobów i usług GOPS i innych instytucji pomocy społecznej	X	X Fundusze Europejskie, budżet państwa

4. Zgodność z innymi dokumentami strategicznymi:

Niniejsza Strategia stanowi uszczegółowienie i wskazanie kierunków priorytetowych w obszarze pomocy społecznej w działaniach gminy Dąbrowa Biskupia i GOPS w Dąbrowie Biskupiej. Stanowi także rozwinięcie celów i zadań określonych w Strategii Rozwoju Gminy Dąbrowa Biskupia na lata 2021-2028.

W Strategii Rozwoju Gminy wskazane zostało osiem celów strategicznych, a jednym z nich jest „Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu do 2028 r.". W niniejszej Strategii powtórzono brzmienie celu strategicznego oraz zadania, które wskazano w 2021 r. w Strategii Rozwoju Gminy. Wprowadzone dodatkowo cele operacyjne i nowe zadania porządkują strukturę interwencji w obszarze pomocy społecznej i pozwalają lepiej odpowiedzieć na potrzeby zgłaszane przez pracowników GOPS. Biorą też pod uwagę zmiany społeczne, które wystąpiły w latach 2021-2025.

Kierunki interwencji w zakresie pomocy społecznej zostały także wskazane w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Inowrocławskiego na lata 2021-2027". Określono w niej 24 cele strategiczne i przyporządkowane im kierunki interwencji:

1. Skoordynowanie działań organizacji oraz instytucji w zakresie realizacji zadań skierowanych na rzecz osób niepełnosprawnych.
2. Tworzenie środowiska lokalnego przyjaznego dla osób niepełnosprawnych oraz wspieranie rodzin z dzieckiem lub dorosłą osobą niepełnosprawną,
3. Kształtowanie postaw prospołecznych sprzyjających kreowaniu środowiska przyjaznego osobom niepełnosprawnym i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
4. Zwiększenie aktywności społecznej osób niepełnosprawnych,
5. Zwiększenie zatrudnienia,
6. Tworzenie warunków do skutecznego przeciwdziałania przemocy,
7. Zwiększenie skuteczności działań pomocowych skierowanych do osób doświadczających i doznających przemocy,
8. Wsparcie i pomoc osobom uwikłanym w przemoc,
9. Działania wspierające na rzecz samotnych matek i kobiet w ciąży będących w sytuacji kryzysowej,
10. Promowanie i rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej,
11. Wspieranie rodzin zastępczych oraz ich wychowanków,
12. Podnoszenie standardów w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz rozwijanie i wzmacnianie kompetencji pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych,
13. Wspieranie procesu usamodzielniania wychowanków,
14. Wspieranie i wzmacnianie więzi z rodziną biologiczną dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,

15. Wzrost aktywności zawodowej wśród bezrobotnych,
16. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości oraz wsparcie procesu samozatrudnienia wśród bezrobotnych,
17. Dostosowywanie kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy,
18. Dostosowanie bazy szkół ogólnodostępnych do potrzeb uczniów niepełnosprawnych,
19. Zapewnienie wsparcia psychologicznego uczniom i ich rodzinom,
20. Zwiększenie liczby uczniów w technikach i szkołach branżowych,
21. Zintensyfikowanie działań w zakresie zdrowia publicznego,
22. Działania leczniczo-rehabilitacyjne dla osób po COVID-19,
23. Utworzenie Centrum Zdrowia Psychicznego,
24. Zapewnienie wykwalifikowanego średniego personelu medycznego.

Trzecim kluczowym dokumentem jest Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego – „Strategia Przyspieszenia 2030+". Wskazano w niej jako jeden z kluczowych obszarów „Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo". To w tym obszarze zawiera się wsparcie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i aktywizacja społeczno-zawodowa, czyli tematy najbliższe sferze pomocy społecznej.

Ponadto, ustalenia niniejszej Strategii są zgodne z tematycznymi programami wsparcia, opracowanymi przez GOPS w Dąbrowie Biskupiej, czyli:

1. „Programem wspierania rodziny na lata 2025-2027",
2. „Gminnym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy na lata 2024-2027".

5. System zarządzania i wskaźniki monitorowania Strategii:

Za realizację Strategii odpowiada Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Biskupiej we współpracy z Gminą Dąbrowa Biskupia i innymi partnerami. Postępy w realizacji Strategii będą monitorowane corocznie – w ramach opracowania „Oceny zasobów pomocy społecznej" oraz „Raportu o stanie gminy". Informacje o zrealizowanych działaniach oraz ewentualnych trudnościach będą też przekazywane członkom Rady Gminy w formie corocznych sprawozdań z działalności GOPS.

W celu umożliwienia śledzenia bieżących postępów oraz zmian na obszarze gminy w zakresie pomocy społecznej, opracowano listę wskaźników Strategii. Znalazły się wśród nich zarówno wskaźniki projektowe/zadaniowe (np. liczba osób objętych wsparciem), jak i wskaźniki horyzontalne, sygnalizujące natężenie poszczególnych problemów społecznych w gminie.

W celu umożliwienia wieloletnich porównań brzmienie wskaźników zostało zachowane możliwie tak, jak określono w Aktualizacji SRPS w 2021 r.

Tabela 13. Lista wskaźników realizacji Strategii:

Nazwa wskaźnika:	**Wartość bazowa (2024 r.)**	**Wartość docelowa (2030 r.)**
Zasięg korzystania z pomocy społecznej na terenie gminy Dąbrowa Biskupia	6,3%	6,0%
Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym w gminie Dąbrowa Biskupia	7,6%	7,3%
Liczba osób objętych wsparciem w ramach SRPS	0	4.000 osób
Liczba realizowanych programów wsparcia (w tym profilaktycznych)	2	5 sztuk
Liczba funkcjonujących placówek pomocy społecznej i wspierających osoby zagrożone wykluczeniem społecznym	3	5 sztuk
Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów, placówek systemu pomocy społecznej	0	4 sztuki
Liczba inicjatyw aktywizujących osoby zagrożone wykluczeniem społecznym (szkolenia, warsztaty, wyjazdy, imprezy lokalne itp.)	0	30 sztuk